

Стаття надійшла до редакції 13.03.2017

Перевірено на плагіат 10.10.2017 р.

унікальність – 97.23%

УДК 811.111

ВІДНОШЕННЯ У СИСТЕМІ МОДАЛЬНИХ ЗНАЧЕНЬ КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ДОСТОВІРНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Охріменко Валерія Ігорівна, valeriaaisabella@ukr.net

д-р філол. наук, проф.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглянуто відношення між модальними значеннями, що структурують когнітивно-семантичне модальне поле достовірності в італійській мові: 1) об'єктивно-відносне; 2) суб'єктивно-референційне; 3) суб'єктивно-відносне; 4) суб'єктивно-оцінне; 5) кванторної всезагальності; 6) заперечної кванторної всезагальності. Система цих модальних значень організована за континуально-градуальним принципом. Континуальність і градуальність пов'язані з різною питомою вагою об'єктивних і суб'єктивних чинників, синтезу і аналізу при здійсненні модальної оцінки, її спрямованістю на суб'єкта або навколишній світ. Об'єктивно-відносне модальне значення імплікує безальтернативність і максимальну питому вагу об'єктивних чинників. Для суб'єктивно-референційного модального значення роль суб'єктивних чинників є максимальною, і прототипно модальна оцінка спрямовується на відчуття, сприйняття, емоційне реагування суб'єкта. Для суб'єктивно-відносного та суб'єктивно-оцінного модального значення роль об'єктивних чинників зростає, а модальна оцінка прототипно спрямовується на епістемічну сферу суб'єкта. Для модальних значень кванторної всезагальності та заперечної кванторної всезагальності роль об'єктивних чинників максимально зростає.

Ключові слова: модальність, модальне поле, модальне значення, достовірність.

ОТНОШЕНИЯ В СИСТЕМЕ МОДАЛЬНЫХ ЗНАЧЕНИЙ КОГНИТИВНО-СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ ДОСТОВЕРНОСТИ (НА МАТЕРИАЛЕ ИТАЛЬЯНСКОГО ЯЗЫКА)

Охрименко В.И., valeriaaisabella@ukr.net

д-р филол. наук, проф.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

В статье рассмотрено отношения между модальными значениями, которые структурируют когнитивно-семантическое модальное поле достоверности в

Актуальні проблеми мовознавства

© Охріменко В. І., valeriaaisabella@ukr.net

Відношення у системі модальних значень когнітивно-семантичного поля достовірності (на матеріалі італійської мови) (Українською)

итальянском языке: 1) объективно-относительное; 2) субъективно-референциальное; 3) субъективно-относительное; 4) субъективно-оценочное; 5) кванторной всеобщности; 6) отрицательной кванторной всеобщности. Система этих модальных значений организована за континуально-градуальным принципом. Континуальность и градуальность связаны с разным удельным весом объективных и субъективных факторов, синтеза и анализа при осуществлении модальной оценки, ее направленностью на субъекта или на окружающий мир. Объективно-относительное модальное значение имплицитно подразумевает безальтернативность и максимальный удельный вес объективных факторов. Для субъективно-референциального модального значения роль субъективных факторов является максимальной, и прототипически модальная оценка направлена на чувства, восприятие, эмоциональную реакцию субъекта. Для субъективно-относительного и субъективно-оценочного модального значения значимость объективных факторов возрастает, а модальная оценка прототипически направлена на эпистемическую сферу субъекта. Для модальных значений кванторной всеобщности и отрицательной кванторной всеобщности роль объективных факторов возрастает максимально.

Ключевые слова: модальность, модальное поле, модальное значение, достоверность.

RELATIONS IN THE SYSTEM OF MODAL MEANINGS OF THE COGNITIVE-SEMANTIC FIELD OF NECESSITY (IN ITALIAN)

Okhrimenko V.I., valeriaaisabella@ukr.net

DSc., full professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

The article focuses on correlation in the system of modal meanings of cognitive-semantic modal field of trustworthiness in the Italian language: 1) objective-relative; 2) subjective-referential; 3) subjective-relative; 4) subjective-evaluative; 5) of quantor totality; 6) of negative quantor totality. The system of these modal meanings is organized in according to the principle of continuity and gradualism. Continuity and gradualism reflect a different proportion of subjective and objective factors, of synthesis and analysis during modal evaluation, its orientation to a subject or to the world. Objective-relativemodal meaning implicates non-alternativeness and maximal role of objective factors. Subjective-referential modal meaning is characterized by the maximal role of subjective factors and the modal evaluation is prototypically orientated on the senses, perception, emotional reaction of a subject. Subjective-relative and subjective-evaluativemodal meanings are characterized by increasing of importance of objective factors being modal evaluation prototypically orientated on the epistemic sphere of a subject. Modal meanings of quantor totality and negative quantor totality are characterized by maximal role of objective factors.

Key words: modality, modal field, modal meaning, trustworthiness.

Синергетична парадигма лінгвістичних знань уможлиблює комплексний підхід до дослідження категорії модальності і дозволяє уніфікувати підходи, що традиційно розділялися у мовознавстві, зокрема, онтологію і гносеологію, об'єктивність і суб'єктивність.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю комплексного дослідження категорії модальності у сучасній лінгвістиці.

Мета дослідження полягає у визначенні відношень у системі модальних значень когнітивно-семантичного модального поля достовірності в аспекті встановлення особливостей мікротексту функціонування мовних засобів їх вираження.

Об'єктом дослідження є мікротекст функціонування засобів вираження модальних значень когнітивно-семантичного поля достовірності.

Предметом дослідження є дискретизація смислового простору мікротексту функціонування засобів вираження модальних значень когнітивно-семантичного поля достовірності.

Матеріалом дослідження обрані художні твори італомовних авторів та публіцистичні видання.

Наукова новизна роботи полягає у першій спробі розкриття смислової структури модального засобу в аспекті встановлення взаємозалежності між його семантикою як згорнутою структурою та параметрами мікротексту його функціонування.

У концепції функціонально-семантичного поля (ФСП) О. В. Бондарко у результаті проєкції логіко-поняттєвих категорій на мовні здійснюється аналіз семантичних категорій граматики і семантичних функцій різнорівневих мовних одиниць та вивчається їх функціональна взаємодія. Функціональний аспект мовних одиниць досліджується з опорою на мовне і позамовне середовище [Бондарко 1990, 5-14], вводяться поняття ФСП та категоріальної ситуації. ФСП розглядається як сукупність мовних одиниць, організованих за польовим принципом, з наявністю ядра та периферії, що сполучається з категоріальною ситуацією [Бондарко 1990, 12].

На відміну від концепції О. В. Бондарка, у якій категоріальні характеристики досліджуються окремо (темпоральна, модальна, локативна), ми розглядаємо модальність як глобальну категорію, при дослідженні якої мають враховуватися перцептивний, емотивний, епістемічний, волітивний та аксіологічний модуси, тобто інформація про сприйняття, емоційне реагування, епістемічний стан, волевияв та систему цінностей мовця – суб'єкта модальної оцінки, а також характер розгортання ситуації, що оцінюється з позицій модальності: режим *hic et nunc* або віддаленість у часі. З'ясування цієї інформації уможлиблює виявлення інформації про зв'язок між семантикою модальної одиниці як згорнутої структури та параметрами мікротексту її функціонування.

У нашій концепції когнітивно-семантичного модального поля (КСП)

[Охріменко 2012] поле тлумачиться як багаторівнева структура: модальне поле – модальне значення – модальна одиниця (вираження категорії модальності на мовному рівні) – функціонально-семантичні варіанти (визначається для конкретного мовного засобу на основі аналізу мікротексту). Кардинальною відмінністю нашої концепції від усіх існуючих є те, що ми виносимо принцип поля на рівень мікротексту функціонування мовної одиниці. *Ядром* є власне модальна одиниця – мовний засіб вираження модальності, *приядерною зоною* – її безпосередня сполучуваність, *ближньою периферією* – мовні засоби, що закономірно вживаються у висловленні, до складу якого входить модальна одиниця або у суміжному висловленні, *периферією* – мовні засоби, що вживаються у мікротексті функціонування модальної одиниці, а також смислові відношення між сегментами мікротексту.

В основі КСП достовірності знаходиться опозиція “уявлення про дійсність vs співвіднесення з дійсністю”. Модальні одиниці КСП достовірності містять вказування на дійсність як зафіксований результат оперування з різноманітною інформацією. Проте дослідження мовних засобів цього модального поля має здійснюватися з урахуванням чинників, які вказують на те, як саме здійснюється трансформація уявлення про дійсність у співвіднесення з дійсністю, якою інформацією оперує суб’єкт модальної оцінки у процесі продукування модального висловлення, у яких випадках ключова опозиція модального поля залишається невизначеною. У результаті проведеного аналізу ми виявили такі модальні значення КСП достовірності: 1) об’єктивно-відносне; 2) суб’єктивно-референційне; 3) суб’єктивно-відносне; 4) суб’єктивно-оцінне; 5) кванторної всезагальності; 6) заперечної кванторної всезагальності. Ці модальні значення відображають різну питому вагу об’єктивного та суб’єктивного, синтезу та аналізу при здійсненні модальної оцінки, що впливають на зняття опозиції модального поля. Детальна інформація міститься у роботі [Охріменко 2012, 112-220]. У межах даної статті ми окреслимо у загальних рисах сутність кожного з модальних значень і розглянемо смислову структуру найуживаніших мовних засобів їх вираження на рівні приядерної зони та частково ближньої периферії.

В основі *об’єктивно-відносного модального значення* міститься констатація істинності в аспекті безальтернативності. Мінімізується питома вага суб’єктивних чинників при здійсненні модальної оцінки, а мовні засоби вираження модального значення містять вказування на природність. Засобами вираження цього модального значення є модальні маркери *naturalmente* та *naturale*. В результаті аналізу мікротексту ми встановили такі функціонально-семантичні варіанти (ФСВ) *naturalmente*: 1) маркер єдино можливої спонтанної невідконтрольної перцептивної реакції на стимул; 2) маркер єдино можливої спонтанної невідконтрольної емоційної реакції на стимул; 3) маркер наявності vs відсутності знань суб’єкта залежно від наявності vs відсутності джерела інформації; 4) маркер єдино можливого наміру (дії) у конкретній ситуації; 5) маркер єдино можливої оцінки за

цих обставин. До приядерної зони *naturalmente* (безпосередня сполучуваність) потрапляють мовні засоби, що вказують на безальтернативність: *sapere* vs *non sapere* (знати або не знати взагалі), *affermare* vs *negare* (стверджувати або заперечувати як у конкретній ситуації), *volere* vs *non volere* (хотіти або не хотіти), конструкція єдиної можливості через подвійне заперечення *non poter negare*, а також засоби на позначення безальтернативної випадковості (*succedere sempre*). *Naturalmente* позначає 'інакше не може бути' і тому не вживається у квеситивах. Наприклад: (...) *lei, naturalmente, non lo sapeva, né io glielo dissi* (Morante, 176). *Naturalmente non voleva che Santangelo mi seguisse* (...) (Occhipinti, 173-174). *Risi dello scherzo e voltai i tacchi, pensando che naturalmente succedeva sempre* (...) (Verasani, 17). До ближньої периферії відносяться конструкції на позначення єдино можливого наміру, дії, оцінки: *naturalmente piuttosto che* + умовний спосіб; *naturalmente, anche questa volta si trattava di / si intendeva che*.

Маркер *naturale* вживається з лексичними одиницями (ЛЮ) на позначення невимушеності (*libero, sciolto, disinvolto, istintivo*), спонтанності та невідконтрольності (*sfogare gli affetti, automatico*), неминучого наслідку (*conseguenza immediata / inevitabile*), довершеності (*perfetto*). Наприклад: *Tutti (...), gli fecero coro, cantando strofa per strofa quella bella canzoncina che ha un ritmo così dolce, così malinconico, e tanto naturale che pare una melodia istintiva, di quelle che nei momenti di commozione l'anima crea per sfogare i suoi affetti* (Codemo, 22). *Quanto al vecchio Giosuè, sciogliendosi il fazzoletto da collo, annunciò, come conseguenza immediata e naturale, che se ne andava a letto* (Codemo, 60). *Non sapeva perché l'aveva detto, le era venuto naturale* (...) (Schiavini, 19). *Questo mi apparve quasi automatico tanto era naturale* (Morante, 148).

Максимальною є роль суб'єктивних чинників для суб'єктивно-референційного модального значення, що ґрунтується на констатації істинності в аспекті суб'єктивації. Найуживанішими засобами вираження цього модального значення є модальні маркери *davvero* і *proprio*. При продукуванні модальних висловлень з *davvero* і *proprio* суб'єкт постає як точка відліку, а параметри позамовної дійсності пов'язані з суб'єктоцентричною системою координат (єдність простору, часу, суб'єкта модальної оцінки, фрагмента дійсності). Прототипно модальна оцінка спрямовується на відчуття, сприйняття, емоції суб'єкта у момент теперішнього актуального, і є у цьому випадку завжди істинною. Згадаємо, що Б. Рассел відносив судження на основі сенсорного сприйняття та відчуття до класу фактичних посилянь, що є істинними і не потребують верифікації [Рассел 2001, 451]. На думку Б. Спінози: "спосіб, яким ми сприймаємо формальну сутність, є сама достовірність" [Спиноза 1999, 227]. Про істинність сенсорної оцінки писала й Н.Д. Арутюнова [Арутюнова 1988, 191]. Відхилення від суб'єктоцентричної системи координат може каузувати модальну оцінку в площині хибності (переоцінка відчуття, емоцій з часом, імплікація суб'єктом наміру або дії третім особам). У такому разі опозиція модального поля є

невизначеною і може не нейтралізуватися.

Мовними засобами, що найчастіше вживаються у приядерній зоні *davvero* та *proprio*, є *verba sentiendi*, перцептивні предикати *sembrare*, *parere*, ментальний предикат *credere*, що допускає подвійну модальність *de re* та *de dicto*, ментальні предикати на позначення хибного епістемічного стану знання: *non sapere*, *ignorare*, *illudersi*, стверджувальна частка *sì* та заперечна частка *no*. *Davvero* і *proprio* часто вживаються у квеситивах, вигуках та умовних періодах, що пояснюється семантичною імплікатурою суб'єктивації: суб'єкту властиво сумніватися і переоцінювати власні почуття. Порівняння *davvero* та *proprio* виявляє, що *davvero* є більш суб'єктивованим, а *proprio* є ближчим до об'єктивно-відносного модального значення, що пояснюється його внутрішньою формою, яка вказує на зв'язок з дейктичністю. Деякі мовні засоби, що вживаються у приядерній зоні *proprio*, на відміну від *davvero*, є пов'язаними з місцезнаходженням та окресленням просторових меж: *luogo*, *posto*. Проілюструємо прикладами: *Lei rispose: “Davvero? Non me ne ero accorta”* (Moravia, 105). *Davvero! Dissero don Leonardo e Fiorenza* (Codemo, 120). *Luna di miele, oh, no davvero!* (Capuana, 56). *Ne entrarono cinque in tutto, più una leonessa che pareva proprio cattiva e cominciò subito a ruggire* (Moravia, 36). *Vossia vuole proprio offendermi?* (Camilleri, 88).

Для суб'єктивно-відносного модального значення зростає значущість об'єктивних чинників: в його основі знаходиться констатація істинності в аспекті релевантної виділеності та інтерпретації, а модальна оцінка здійснюється з позицій спостерігача, і спрямовується не на самого суб'єкта, а у зовнішній світ. Мовні засоби його вираження мають внутрішню форму, що містить вказівку на візуальне сприйняття: *evidentemente*, *evidente*, *ovviamente*, *ovvio*. Первинне неметафоризоване значення пов'язується з обробкою інформації, отриманої за зоровим каналом. Якщо при здійсненні модальної оцінки суб'єкт оперує квантами знання, що відповідають за обробку сенсорної інформації, має місце модальна оцінка у площині істинності. У такому разі об'єктивно-відносне значення наближається до суб'єктивно-референційного. Якщо опора здійснюється на вивідні знання, модальне висловлення може бути хибним. Опозиція модального поля нейтралізується повністю через емпіричні знання, і частково – через вивідні знання. До приядерної зони *evidentemente* найчастіше потрапляють: допустовий конектор *malgrado*, що вводить інформацію, яка потрапила у поле зору за принципом релевантної виділеності, ЛО на позначення окреслення просторових меж *scene*, *spettacolo*, *percorso*, *itinerario* (що вживаються як у прямому, так і у переносному значеннях), ЛО дейктичної семантики та на позначення прояву *dimostrare*, *esempio*, *sopraindicato*, *segno*, *indizio*, *rivelare*. Засоби вираження цього модального значення не вживаються у квеситивах: очевидне не підлягає сумніву. На ближній периферії вживаються прийменники *sotto*, *sopra*, перцептивні дієслова *guardare*, *ascoltare*, ЛО емотивної семантики на позначення подиву (*guardare meravigliato / stupito*), ЛО на позначення винятковості (*insolito*, *strano*). Проілюструємо прикладами: *Ci troviamo evidentemente in presenza di un*

fenomeno globale grave, con caratteristiche senza precedenti (L'Espresso 2008, 44). Il turbamento gli faceva tremare la voce, mentre la guardava meravigliato di quel vous insolito, evidentemente indirizzato all'amico (...) (Capuana, 89).

Для суб'єктивно-оцінного модального значення значущість суб'єктивних чинників є більшою, ніж для об'єктивно-відносного через зростання ступеня узагальненості. Модальне значення ґрунтується на констатації істинності в аспекті імплікативності, асоціативності, оцінності, а суб'єкт при здійсненні модальної оцінки оперує квантами знання, що структурують його ментальну сферу, причому розділеними та загальними (а не емпіричними, що є властивим для об'єктивно-відносного модального значення). Опозиція модального поля нейтралізується через епістемічний стан знання. Засобами вираження модального значення є модальні маркери *certo* (а також однокореневі ЛО *certamente, di certo*) та *effettivamente*, семантика яких пов'язана, відповідно, з упевненістю та каузальністю.

Certo сполучає сегменти висловлення, з'єднані смисловими відношеннями асоціативності і є засобом формування ретроспекції, прокладаючи векторні зв'язки у тексті. У приядерній зоні *certo* сполучається зі стверджувальною часткою *sì*, ментальними предикатами знання та впевненості *sapere, conoscere, aver ragione, essere sicuro, verbā dicendi* у контексті ідентифікації репліки мовця, екзистенційним предикатом *essere*, а також з *verba dicendi* у контексті ідентифікації репліки мовця: *dire, acconsentire* 'погоджуватися'). Наприклад: *Sì, certo, aveva tutta l'aria di una scelta sensata (Verasani, 10). (...) ma lei rispose che non aveva pensato al professore, perché, trattandosi di un signore, ci doveva di certo avere il pollaio in casa (Moravia, 80). Certo Sebastiana aveva ragione, io però ricordavo tutto all'incontrano (Calvino, 33). "Certo", disse Guglielmo con cortesia (Eco, 148). "Certo", acconsentì Guglielmo (Eco, 95).*

Effettivamente з'єднує сегменти висловлення або суміжні висловлення, що вербалізують смисловий комплекс 'стимул – реакція, контамінована оцінкою' або 'реакція, контамінована оцінкою – стимул'. Семантичними імплікатурами *effettivamente* є: істинність в аспекті каузальності, контамінація оцінністю, що визначаються найчастотнішою комбінаторикою у приядерній зоні та на ближній периферії. Ближня периферія є більш визначеною: у ній найчастіше вживаються каузальні конектори наслідку *perciò, quindi*, рідше причини *perché*, а також ментальні предикати *accorgersi, notare* у сполученні з темпоральними маркерами миттєвості на позначення моменту переусвідомлення інформації. Наведемо приклади: *(...) andava comunque portata fino alle sue conseguenze logiche, e cioè che lei stesso effettivamente provando a seguire la dieta (L'Espresso 2008, 169). Ma quello che ci colpì soprattutto fu il freddo (...). Tanto che Sirio entrando esclamò: "(...) qui c'è il caso di beccarsi una polmonite." Faceva effettivamente un gran freddo: nell'osteria i bevitori stavano ai tavoli con il cappello (...) (Moravia, 14).* В останньому прикладі відмітимо смислові відношення між суміжними висловленнями: стимул, ускладнений оцінкою (*freddo di beccarsi una polmonite*) – реакція (*stavano ai tavoli con il cappello*...).

Актуальні проблеми мовознавства

© Охріменко В. І., valeriaisabella@ukr.net

Відношення у системі модальних значень когнітивно-семантичного поля достовірності (на матеріалі італійської мови) (Українською)

Для модального значення кванторної всезагальності роль об'єктивних чинників зростає: в його основі міститься позитивна оцінка істинності в аспекті відповідності прогнозованого і реального стану справ з опорою на вже відому інформацію. Оцінка суб'єкта спрямовується не на власне “я”, а у зовнішній світ, в аспекті встановлення реляцій на основі вже відомої інформації. Засобами вираження модального значення є модальний маркер *esattamente* (та однокоренева ЛО *esatto*) з основними ФСВ: 1) зіставлення перцептивних даних з їх актуалізацією при пригадуванні; 2) зіставлення емоційно значущої інформації з актуалізацією переживань; 3) зіставлення прогнозування дій з їх реалізацією. При обґрунтуванні модальної оцінки у мікротексті може здійснюватися розгортання умовних структур. Семантична імплікатура *esattamente* ‘істинність в аспекті тотожності’ виводиться із закономірностей вживання мовних засобів у мікротексті. У приадресній зоні *esattamente* сполучається зі стверджувальною часткою *sì*, ментальним предикатом на позначення епістемічного стану знання *sapere*, дієсловом семантики відповідності *corrispondere*, дейктиками *questo*, *quello*, маркером порівняння *come*. *Esattamente* не вживається у квеситивах і не сполучається з перцептивними предикатами та модальними дієсловами проблематичної достовірності *sembrare*, *parere*, оскільки імплікує точність, відповідність. Наприклад: *Mi svegliai esattamente quattro ore dopo e mi accorsi che quel sonno mi aveva fatto bene* (Moravia, 179). *Non si fa scrupoli e dice esattamente quello che pensa* (Verasani, 43). *Dopo era solo, esattamente come prima* (Mazzantini, 65).

Роль об'єктивних чинників є значною і для модального значення заперечної кванторної всезагальності, в основі якого знаходиться модальна оцінка істинності в аспекті невідповідності уявного прогнозованого і реального стану справ. Так само, як і для модального значення кванторної всезагальності, йдеться про об'єктивацію, але в аспекті не підтвердження, а спростування. Засобом вираження модального значення є модальний маркер *affatto*, семантика якого пов'язана з контрфактичністю, що має такі основні ФСВ: 1) неповнота і неадекватність інтерпретації фрагмента дійсності на основі сенсорно-рефлексивного синтезу внаслідок крайнього пригнічення vs збудження психічних процесів; 2) неадекватність емоційного реагування, що оцінюється як дисоціація за валоритивною віссю справжньої та очікуваної емоційної реакції; 3) волевияв, що суперечить зовнішнім обставинам; 4) приписування суб'єкту (об'єкту) поляризованої якості.

Семантичні імплікатури *affatto* ‘контрфактичність, заперечення істинності’ виводяться із закономірностей вживання мовних засобів у мікротексті. У приадресній зоні функціонують заперечна частка *non* у комбінації з дієсловами на позначення неочікуваності, пригнічення сенсорної та епістемічної діяльності: *non aspettare*, *non notare*, *non guardare*, *non accorgersi*, *non pensare*, *non badare*, невпевненості: *non essere sicuro*, суперечності системі цінностей: *non compiacere*, *non piacere*, *non importare*, порівняння з констатацією невідповідності: *non somigliare*, *non sembrare*,

non avere l'aria di, а також заперечний прислівник *niente*. *Affatto* не вживається у квеситивах і не сполучається з перцептивними предикатами, оскільки імплікує суперечність. Проілюструємо прикладами: *Dunque, ricapitolando: prima non avevo pensato affatto, poi avevo incominciato a pensare, e adesso pensavo ad alta voce, ossia parlavo* (Moravia, 32). *Linda non badava affatto ai discorsi di Margherita: come un suono funebre, come un colpo regolare e terribile che le martellasse il cervello (...)* (Luanto, 79). *Non era affatto sicura ch'egli l'amasse* (Capuana, 88). (...) *perchè l'idea vien accolta da un discreto numero di persone viventi? Niente affatto* (Capuana, 5).

Висновки. Відношення між модальними значеннями, що структурують КСП достовірності: об'єктивно-відносне, суб'єктивно-референційне, суб'єктивно-відносне, суб'єктивно-оцінне, кванторної всезагальності, заперечної кванторної всезагальності, можна умовно вважати континуально-градуальними. Континуальність і градуальність пов'язані з різною питомою вагою об'єктивних і суб'єктивних чинників, синтезу і аналізу при здійсненні модальної оцінки, її спрямованістю на суб'єкта або у навколишній світ.

Об'єктивно-відносне модальне значення імплікує безальтернативність і максимальну питому вагу об'єктивних чинників, а суб'єкт прототипно розглядається як частина природи. Для суб'єктивно-референційного модального значення роль суб'єктивних чинників є максимальною, і прототипно модальна оцінка спрямовується на відчуття, сприйняття, емоційне реагування суб'єкта. Для суб'єктивно-відносного модального значення роль об'єктивних чинників зростає, проте прототипно модальна оцінка спрямовується на відчуття, сприйняття, емоційне реагування суб'єкта. Для суб'єктивно-оцінного модального значення роль об'єктивних чинників зростає, але модальна оцінка прототипно спрямовується на оперування з квантами інформації, що структурує епістемічну сферу суб'єкта. Максимально значущим є саме епістемічний модус. Для модальних значень кванторної всезагальності та заперечної кванторної всезагальності роль об'єктивних чинників максимально зростає. Модальна оцінка спрямовується у зовнішній світ, а засоби вираження модальних значень наближаються до модальних операторів, пов'язаних з об'єктивацією суб'єктивного модусу.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт: [монография] / Нина Давыдовна Арутюнова. – М.: Наука, 1988. – 341 с.
2. Бондарко А.В. Темпоральность / Александр Владимирович Бондарко // Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. А.В. Бондарко]. – Л.: Наука, 1990. – С. 5-58.
3. Охріменко В.І. Онтологія та гносеологія категорії модальності в італійській мові: Дис. ... доктора філол. наук: спец. 10.02.05 "Романські мови" / В.І. Охріменко. – К., 2012. – 612 с.
4. Рассел Б. Человеческое Познание: его сфера и границы / Бертран Рассел; [пер. с англ.; под ред. Э. Кольман]. – К.: Ника-центр, 2001. – 560 с.
5. Спиноза Б. Сочинения: в 2 т. / Бенедикт Спиноза; [пер. с лат.; вступ. ст. К.А. Сергеева, И.С. Кауфмана]. – [2-е изд.]. – СПб: Наука, 1999. – Т. 1. – 1991. – 489 с.

Актуальні проблеми мовознавства

© Охріменко В. І., valeriaisabella@ukr.net

Відношення у системі модальних значень когнітивно-семантичного поля достовірності (на матеріалі італійської мови) (Українською)

Список джерел ілюстративного матеріалу:

6. *Calvino I. Il visconte dimezzato*. Available at: <http://www.scribd.com/doc/13071781/Calvino-Italo-Il-Visconte-Dimezzato> (accessed 26.01.2017)
7. *Camilleri A. Il birraio di Preston* / Andrea Camilleri. – Palermo: Sellerio, 2005. – 243 p.
8. *Capuana L. Istinti e peccati. Novelle*. Available at: <http://www.liberliber.it/online/autori/autori-c/luigi-capuana/istinti-e-peccati/> (accessed 26.01.2017)
9. *Codemo L. La rivoluzione in casa*. – Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/codemo/la_rivoluzione_in_casa/pdf/la_riv_p.pdf (accessed 26.01.2017)
10. *Eco U. Il nome della Rosa* / Umberto Eco. – Milano: Tascabili Bompiani, 2006. – 539 p.
11. *L'Espresso*: settimanale di politica, cultura, economia. – 2008, no 17. – 202 p.
12. *Lunto R. La scuola di Linda*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/r/regina_di_lunto/la_scuola_di_linda/pdf/la_scu_p.pdf (accessed 26.01.2017)
13. *Mazzantini M. Non ti muovere* / Margaret Mazzantini. – Milano: Mondadori, 2003. – 295 p.
14. *Morante E. L'isola di Arturo* / Elsa Morante. – Torino: Einaudi, 1957. – 379 p.
15. *Moravia A. Racconti romani* / Alberto Moravia. – Milano: Bompiani, 1986. – 183 p.
16. *Occhipinti M. Una donna di Ragusa* / Maria Occhipinti. – Palermo: Sellerio, 1993. – 189 p.
17. *Schiavini L. Senso unico*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/s/schiavini/senso_unico/pdf/senso_p.pdf (accessed 26.01.2017)
18. *Verasani G. L'amore è un bar sempre aperto*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/v/verasani/l_amore_e_un_bar_sempre_aperto/pdf/l_amor_p.pdf (accessed 26.01.2017)

References:

1. Arutiunova N.D. *Tipy jazykovych znachenij. Ocenka, sobytije, fakt* [Types of language meanings: Evaluation. Event. Fact]. Moscow, Nauka, 1988. 341 p.
2. Bondarko A.V. *Temporal'nost'* [Temporality]. *Teorija funkcionalnoj grammatiki: Temporal'nost'. Modal'nost'* [Theory of functional grammar: Temporality. Modality]. – Leningrad, Nauka, 1990, pp. 5-58. (In Rus.)
3. Okhrimenko V.I. *Ontologija ta gnoseologija kategoriji modal'nosti v italij's'kij movi*. Diss. dokt. filol. nauk [Ontology and gnoseology of the category of modality in Italian. Dr. philol. sci. diss]. Kyiv, 2012. 612 p.
4. Russell B. *Human knowledge, its scope and limits*. New York, Simon and Schuster, 1948. 524 p. (Russ ed.: Russell B. *Chelovecheskoje poznanie, jego sfera i granitsy*. Kiev, Nika-centr, 2001. 560 p.)
5. Spinoza B. *Sochinenija: v 2 t.* [Works: in 2 vol.]. – Sankt-Peterburg, Nauka, 1999. – V. 1, 1991. 489 p.
6. *Calvino I. Il visconte dimezzato*. Available at: <http://www.scribd.com/doc/13071781/Calvino-Italo-Il-Visconte-Dimezzato> (accessed 26.01.2017)
7. *Camilleri A. Il birraio di Preston* / Andrea Camilleri. – Palermo: Sellerio, 2005. – 243 p.
8. *Capuana L. Istinti e peccati. Novelle*. Available at: <http://www.liberliber.it/online/autori/autori-c/luigi-capuana/istinti-e-peccati/> (accessed 26.01.2017)
9. *Codemo L. La rivoluzione in casa*. – Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/codemo/la_rivoluzione_in_casa/pdf/la_riv_p.pdf (accessed 26.01.2017)
10. *Eco U. Il nome della Rosa*. Milano, Tascabili Bompiani, 2006. 539 p.
11. *L'Espresso*: settimanale di politica, cultura, economia. – 2008, no 17. 202 p.
12. *Lunto R. La scuola di Linda*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/r/regina_di_lunto/la_scuola_di_linda/pdf/la_scu_p.pdf (accessed 26.01.2017)
13. *Mazzantini M. Non ti muovere*. Milano, Mondadori, 2003. 295 p.
14. *Morante E. L'isola di Arturo*. Torino, Einaudi, 1957. 379 p.
15. *Moravia A. Racconti romani*. Milano, Bompiani, 1986. 183 p.
16. *Occhipinti M. Una donna di Ragusa* / Maria Occhipinti. – Palermo: Sellerio, 1993. – 189 p.
17. *Schiavini L. Senso unico*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/s/schiavini/senso_unico/pdf/senso_p.pdf (accessed 26.01.2017)
18. *Verasani G. L'amore è un bar sempre aperto*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/v/verasani/l_amore_e_un_bar_sempre_aperto/pdf/l_amor_p.pdf (accessed 26.01.2017)